

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΑΝ ΑΣΚΕΙΤΕ τη συμβουλευτική σε σχολικό πλαίσιο, αυτό το βιβλίο είναι για εσάς. Αν πάλι είστε ένας εκπαιδευτικός που ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη περισσότερο δημιουργικών συζητήσεων με νέους ανθρώπους στο σχολείο, ελπίζουμε ότι θα βρείτε εδώ ιδέες που θα προωθήσουν το έργο σας.

Πολλά άλλαξαν από τότε που γράψαμε την πρώτη έκδοση της *Αφηγηματικής Συμβουλευτικής στο Σχολείο*. Γράψαμε αυτό το βιβλίο ενόσω ζούσαμε και εργαζόμασταν στη Νέα Ζηλανδία. Τώρα ζούμε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και παράλληλα εργαζόμαστε σε πανεπιστήμια της Βόρειας Αμερικής και σε δημόσια σχολεία στην Καλιφόρνια. Συνεχίζουμε να μαθαίνουμε να κατανοούμε τον ρόλο των σχολικών συμβούλων στη Βόρεια Αμερική. Αυτό που δεν άλλαξε είναι ο ενθουσιασμός μας για τη αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση. Το βιβλίο αυτό εκκινεί ακριβώς από τον ενθουσιασμό μας για την αφηγηματική προσέγγιση και για τα είδη των συζητήσεων που παράγονται όταν σκεφτόμαστε κατά τρόπο αφηγηματικό. Η χύτρα της αφηγηματικής συμβουλευτικής και θεραπείας κοχλάζει εδώ και πολλά χρόνια στη Νέα Ζηλανδία, όπως και στην Αυστραλία, θερμαινόμενη κυρίως από τη δημιουργική, θαρραλέα και μαζί φιλότιμη εργασία του David Epston και του Michael White. Άλλοι συνάδελφοι μετέφεραν αυτές τις ιδέες στη Βόρεια και τη Νότια Αμερική, στη Βρετανία και την Ευρώπη, την Αφρική, την Ασία και τη Μέση Ανατολή, ενώ τις εφαρμόζουν παντού με ενθουσιασμό. Ωστόσο, η αφηγηματική προσέγγιση έχει κερδίσει έδαφος μέσα στην οικογένεια της θεραπευτικής παράδοσης. Θεωρούμε, παρ' όλα αυτά, ότι η αφηγηματική συμβουλευτική δεν είναι ακόμα ιδιαίτερα γνωστή στο σχολικό πλαίσιο. Θελήσαμε λοιπόν να αναφερθούμε στην παρούσα προσέγγιση και να απευθυνθούμε στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας που εργάζονται συμβουλευτικά στο σχολικό πλαίσιο.

Η αφηγηματική μεταφορά

Ο ενθουσιασμός που θέλουμε να μοιραστούμε αφορά τη δημιουργική δυνατότητα που πηγάζει από το να σκεφτόμαστε με όρους μιας αφηγηματικής μεταφοράς. Η απλή και ωστόσο βαθιά αντίληψη πως οι αφηγήσεις μάλλον, παρά οι σταθερά καθορισμένες πραγματικότητες, διαμορφώνουν τη ζωή μας αποτελεί τη βάση αυτής της προσέγγισης. Πολύς ακαδημαϊκός ενθουσιασμός έχει προκύψει από τις δυνατότητες που διανοίγονται από μεταμοντέρνες ή αφηγηματικές ιδέες, υπάρχει ωστόσο ακόμα η ανάγκη ο ενθουσιασμός αυτός να μετουσιωθεί σε μια αποδοτική και χρήσιμη μέθοδο. Η αφηγηματική θεραπεία είναι ένα θαρραλέο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Είναι μέθοδος κατεξοχήν πρακτική και ευπροσάρμοστη στη συμβουλευτική στο σχολείο. Στο βιβλίο αυτό επιθυμούμε να καταστήσουμε την πρακτική αξία αυτών των ιδεών φανερή και προσιτή.

Ένα από τα πλεονεκτήματα της αφηγηματικής μεταφοράς είναι ότι εισηγείται νέους τρόπους για να παρουσιάσει τους ενδόμυχους, καθημερινούς αγώνες των νέων ανθρώπων και των εκπαιδευτικών προκειμένου να δώσουν νόημα και ικανοποίηση στη ζωή τους, εν μέσω των υψηλών θεσμικών απαιτήσεων και των ισχυρών κοινωνικών δυνάμεων. Πιστεύουμε πως η προσέγγιση αυτή μας παρέχει μια σημαντική ώθηση για τη διεξαγωγή δυναμικών και γόνιμων συζητήσεων, ικανών να παραγάγουν ουσιαστικές αλλαγές προς όφελος των ανθρώπων στις σχολικές κοινότητες. Επίσης, μας βοηθά να αναλογιστούμε σε σχέση (ή ενάντια) με τον τρόπο με τον οποίο όλοι μας προσδιοριζόμαστε από χρήσεις λόγων (discourses) που αφορούν τον πολιτισμό, το φύλο και την οικονομία.

Το βιβλίο αυτό προσφέρει μια ολόκληρη σειρά αποτελεσματικών παρεμβάσεων που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα σε νέους ανθρώπους οι οποίοι χρήζουν συμβουλευτικής βοήθειας, χωρίς ωστόσο οι ειδικοί να καταφεύγουν σε αναποτελεσματικές συμβουλές και νουθεσίες. Άλλωστε, οι νέοι άνθρωποι δείχνουν να είναι περισσότερο δεκτικοί σε αφηγηματικές συζητήσεις απ' ό,τι οι ενήλικες. Εξοικειώνονται με την απόδοση σεβασμού και την παιγνιώδη διάθεση με την οποία η προσέγγιση αυτή τους επιτρέπει να αναφερθούν σε σημαντικά προβλήματα της ζωής τους. Οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας, σύμφωνα με την εμπειρία μας, αρέσκονται να δουλεύουν κατά αφηγηματικό τρόπο. Αισθάνονται τους εαυτούς τους περισσότερο ενεργούς απέναντι στους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάζονται.

Σε τι διαφέρει η αφηγηματική προσέγγιση από άλλες προσεγγίσεις;

Η αφηγηματική προσέγγιση χαρακτηρίζεται από σημαντικές, σε σχέση με άλλες προσεγγίσεις, διαφορές οι οποίες πιστεύουμε ότι την καθιστούν αρμόδια ιδίως για το πεδίο της σχολικής συμβουλευτικής. Επισημαίνουμε επτά σημαντικές διαφορές.

1. Η αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση δεν αποβλέπει σε μια μακροπρόθεσμη αναπλασίωση της προσωπικότητας. Έτσι, δεν υπάρχει λόγος να αντιμετωπίζουμε τα όποια προβλήματα εμβαθύνοντας κάθε φορά στο άδυτο των παιδικών δραμάτων. Στη σχολική συμβουλευτική μια τέτοια εμβάθυνση δεν είναι διόλου δυνατή, αφού οι ενδιαφερόμενοι βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της ανάπτυξης και της διαμόρφωσης της σχολικής τους εμπειρίας. Η αφηγηματική συμβουλευτική είναι μια σύντομη μέθοδος που προσαρμόζεται καλύτερα στους ρυθμούς του σχολείου, σε αντίθεση με άλλες προσεγγίσεις που βασίζονται στην εις βάθος διερεύνηση.
2. Η αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση δεν στηρίζεται στην ειδική γνώση του συμβούλου, ακόμα και όταν η γνώση αυτή ενισχύεται από έγκυρα στατιστικά στοιχεία. Οι αφηγηματικοί σύμβουλοι πιστεύουν ότι είναι πολύ πιο συνετό και λειτουργικό να βασίζονται στη γνώση του ενδιαφερόμενου (συμβουλευόμενου) σχετικά με το τι μπορεί να φέρει την επιθυμητή αλλαγή.
3. Η αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση δεν εστιάζεται κυρίως στη διακίνηση έντονων συγκινήσεων και συναισθημάτων προκειμένου να φέρει αλλαγές. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι αφηγηματικοί σύμβουλοι στις παρεμβάσεις τους αγνοούν τα συναισθήματα των πελατών τους. Αντιθέτως, είναι πρόθυμοι να λάβουν υπόψη τους, να διερευνήσουν και να σεβαστούν τα συναισθήματα που δημιουργούνται από τα προβλήματα. Ωστόσο, οι διεργασίες της αλλαγής στην αφηγηματική συμβουλευτική λαμβάνουν χώρα μέσω της ανατροπής των αφηγήσεων μάλλον, παρά των συναισθημάτων. Κατά τη γνώμη μας, τα συναισθήματα και οι συγκινήσεις λογίζονται (όπως οι σκέψεις) ως παραγόμενα μέσα στο πλαίσιο μιας ορισμένης αφήγησης και ως υποκείμενα στην αλλαγή της αφήγησης. Τα συναισθήματα ενός ατόμου αφορούν μόνο την παρούσα φάση της αφήγησης. Αν κάποιος βρισκόταν στο μέσον μιας προβληματικής κατάστασης, δεν θα του ζητούσαμε να οικειοποιηθεί τα συναισθήματα που τη συνο-

δεύουν, όπως κάνουν κάποιοι θεραπευτές. Ο λόγος είναι ότι ενδιαφερόμαστε περισσότερο να καλέσουμε τους ανθρώπους να πάρουν απόσταση από μια προβληματική αφήγηση και να χρησιμοποιήσουν την οξύνοια και την επινοητικότητα τους προς εξεύρεση λύσεων και όχι για να οικειοποιηθούν το πρόβλημα.

4. Η αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση δεν πριμοδοτεί μονόπλευρα το «εδώ και τώρα» εις βάρος του παρελθόντος και του μέλλοντος, όπως κάνουν κάποιες θεραπείες. Και αυτό γιατί έγκειται στην ίδια τη φύση των αφηγήσεων να μετακινούνται μέσα στον χρόνο. Κάθε στιγμή στο παρόν έχει το παρελθόν και το μέλλον της. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι να συνδέσουμε τις στιγμές μεταξύ τους προκειμένου να αναπτύξουμε μια εναλλακτική αφήγηση που μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση για να προχωρήσουμε παρακάτω. Το να εστιάσει κανείς αποκλειστικά και μόνο στο παρόν ισοδυναμεί με το να χάσει κάποιες από τις δυνατότητες που μπορούν να επιστρατευθούν προς όφελος της συμβουλευτικής.
5. Η αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση δεν απαιτεί από τον πελάτη να μάθει να μιλά με θεωρητικολογίες. Γενικά, δεν θα πρέπει ο αφηγηματικός θεραπευτής να διδάσκει τους πελάτες να μιλούν κατά έναν ορισμένο τρόπο. Αντιθέτως, η αφηγηματική προσέγγιση απαιτεί από τον σύμβουλο να ακούει προσεκτικά τις αφηγήσεις του πελάτη (εν προκειμένω, του μαθητή) και να διδαχθεί να μιλά μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Έτσι, δεν είναι διόλου υποχρεωτικό για τους πελάτες να είναι εύγλωττοι ή ενήλικες προκειμένου να βοηθηθούν από την αφηγηματική συμβουλευτική. Άλλωστε, ακόμη και τα μικρά παιδιά (θα λέγαμε μάλιστα πως κυρίως αυτά) είναι πολύ επιδέξια στον αφηγηματικό λόγο. Οι πεπειραμένοι αφηγηματικοί σύμβουλοι μαθαίνουν να μιλούν όπως ταιριάζει στη γλώσσα των παιδιών. Έτσι μπορεί να λεχθεί ότι η αφηγηματική προσέγγιση προσαρμόζεται κατάλληλα σε εκείνο το είδος της γλώσσας με την οποία είναι εξοικειωμένα τα παιδιά στο σχολείο.
6. Η αφηγηματική προσέγγιση δεν επικεντρώνεται στα άτομα διακρίνοντας τα από την οικογένειά τους, τους συνομηλίκους ή τον κοινωνικό περίγυρο. Αντιθέτως, η αφηγηματική συμβουλευτική εστιάζει στο να αξιοποιήσει τους σημαντικούς άλλους στη ζωή ενός ατόμου ως μάρτυρες οι οποίοι μπορούν να παρακολουθήσουν την αφήγηση που αναπτύσσει και να βοηθήσουν προς αυτόν τον σκοπό. Πρόκειται για μια συμβουλευτική προσέγγιση που προσανα-

τολίζεται περισσότερο στη δημιουργία ομάδων και δικτύων κοινωνικών σχέσεων, παρά στην ενδυνάμωση του εαυτού ως μεμονωμένου ατόμου. Επειδή δε τα σχολεία αποτελούν μικρές κοινότητες όπου ζουν και εργάζονται διάφορες ομάδες ανθρώπων, πιστεύουμε ότι μια συμβουλευτική προσέγγιση που αποβλέπει στο να επιτελέσει αυτό το έργο μπορεί να εφαρμοστεί καλύτερα στο σχολικό περιβάλλον.

7. Τέλος, η αφηγηματική προσέγγιση δεν υποστηρίζει την ύπαρξη μιας καθολικής ψυχολογίας η οποία θεμελιώνεται στην ουσία της ανθρώπινης φύσης που επενδύεται εξωτερικά με κάποιο είδος πολιτισμικής κοσμοθεωρίας. Η θεώρηση αυτή είναι κοινή ανάμεσα σε άλλες προσεγγίσεις της συμβουλευτικής. Η αφηγηματική προσέγγιση, λόγω της προσήλωσής της στις λεκτικές επιδράσεις, είναι σε θέση να ανταποκριθεί στη διαρκώς αυξανόμενη περιπλοκότητα της πολιτισμικής διαφορετικότητας και να πληροφορήσει για τον τρόπο με τον οποίο οι πολιτισμικές αφηγήσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ζωής των νέων ανθρώπων. Έτσι, η αφηγηματική συμβουλευτική εφοδιάζει τους συμβούλους κατάλληλα ώστε να εργαστούν αποτελεσματικά με τη διαφορετικότητα και όλο το φάσμα των πολιτισμικών δυνάμεων που επενεργούν στις ζωές των παιδιών.

Σε έναν κόσμο όπου οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας αντιμετωπίζουν ολοένα και πιο αυξανόμενο φόρτο εργασίας και πολύπλοκες προκλήσεις, πιστεύουμε ότι η αφηγηματική προσέγγιση εκπαιδεύει τους συμβούλους να δουλεύουν αποτελεσματικά και αποδοτικά κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των νέων ανθρώπων και στις πιέσεις του φόρτου εργασίας των συμβούλων. Οι σύμβουλοι που εκδηλώνουν το ενδιαφέρον και την προθυμία την οποία η αφηγηματική συμβουλευτική απαιτεί προκειμένου να διδαχθούν από τους πελάτες τους αισθάνονται συχνά τον εαυτό τους κινητοποιημένο και αναζωογονημένο από τις συγκινητικές ιστορίες θάρρους που συναντούν καθημερινά, και όχι καταβεβλημένο από το γεγονός ότι πρέπει να εμφανίζονται ως ειδικοί.

Πώς είναι οργανωμένο αυτό το βιβλίο

Θα ήταν χρήσιμο να παραθέσουμε μερικές ιστορίες καθώς συζητάμε γύρω από την αφηγηματική προσέγγιση στη συμβουλευτική. Έτσι, στο βιβλίο αυτό έχουμε συμπεριλάβει πλούσιο υλικό από ιστορίες εφαρμοσμένης αφηγηματικής συμβουλευτικής, προκειμένου να μεταδώσουμε μια γεύση της μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Το Κεφάλαιο 1 είναι στην πραγματικότητα η ιστορία της εργασίας ενός συμβούλου με έναν μαθητή, συνοδευόμενη από σχόλια που περιγράφουν τι κάνει ο σύμβουλος. Προσπαθήσαμε επίσης να συμπεριλάβουμε σαφείς οδηγίες για τον επαγγελματία της αφηγηματικής συμβουλευτικής καθώς και ενδεικτικές λίστες ερωτήσεων για να προτείνουμε τυπικές μορφές διεξαγωγής μιας αφηγηματικής συνέντευξης. Το Κεφάλαιο 2 παρέχει μια βήμα προς βήμα σκιαγράφηση του τρόπου διεξαγωγής της αφηγηματικής συμβουλευτικής. Στο Κεφάλαιο 3 καταπιανόμαστε με κάποιες συγκεκριμένες πλευρές του σχολικού λόγου (discourse) και περιγράφουμε κάποιους τρόπους αναθεώρησης των τυπικών στερεοτύπων που προσάπτονται σε νέους ανθρώπους στο σχολείο. Στο Κεφάλαιο 4 εστιάζουμε στις ιδιαίτερες συμβουλευτικές ανάγκες νέων ανθρώπων που βρίσκονται μπλεγμένοι σε προβλήματα στο σχολείο. Το Κεφάλαιο 5 κλείνει το βιβλίο προεκτείνοντας τη συζήτηση πέρα από το άτομο. Εδώ, διερευνούμε τρόπους συνεργασίας με σημαντικούς άλλους, ομάδες, δίκτυα υποστήριξης, τάξεις ολόκληρες, ακόμη και με μια ολόκληρη σχολική κοινότητα.

Προσθήκες στη δεύτερη έκδοση

Στη δεύτερη αυτή έκδοση θελήσαμε να αυξήσουμε τη χρησιμότητα του βιβλίου επικαιροποιώντας εξ ολοκλήρου το περιεχόμενό του και κάνοντας αναφορά σε ορισμένα αιτήματα και σχόλια που δεχτήκαμε. Στην πρώτη έκδοση τα περισσότερα παραδείγματα της σχολικής συμβουλευτικής πρακτικής αντλήθηκαν από τη Νέα Ζηλανδία. Σε αυτή την αναθεωρημένη έκδοση έχουμε συμπεριλάβει πολύ περισσότερα παραδείγματα από σχολεία της Αμερικής. Έχουμε συμπεριλάβει περισσότερο υλικό αναφορικά με τη χρήση της ομαδικής συμβουλευτικής. Πιο συγκεκριμένα, το Κεφάλαιο 5 αναφέρεται στη δυνατότητα άντλησης υλικού από μια μεγάλη δεξαμενή πληροφοριών αναφορικά με την εργασία με ευρύτερες ομάδες και κοινότητες.

Επίσης, έχουμε ανταποκριθεί στις εξελίξεις που έχουν πραγματοποιηθεί στο πεδίο της αφηγηματικής συμβουλευτικής κατά γενικό τρόπο. Η βιβλιογραφία της αφηγηματικής συμβουλευτικής συνεχίζει να εμπλουτίζεται ραγδαία, έχοντας καταφέρει να επιτύχει μια αξιοσημείωτη συνεισφορά στη βιβλιογραφία που σχετίζεται ειδικότερα με την αφηγηματική σχολική συμβουλευτική. Η Tina Besley (2002), στο βιβλίο της *Counseling Youth: Foucault, Power, and the Ethics of Subjectivity*, επιχείρησε μια διεξοδική κριτική στο βιβλίο μας. Ως απάντηση προς αυτή, προβήκαμε σε μια σειρά από αλλαγές στην παρούσα έκδοση. Έχει συμπεριληφθεί συμπληρωματικό υλικό βασισμένο στη νέα εργασία του David Nylund για παιδιά διεγνωσμένα με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα, καθώς και στην εργασία της Marie-Nathalie Beaudoin και της Maureen Taylor. Στο παρόν έργο αναπτύσσονται εφαρμογές αφηγηματικής προσέγγισης σε ζητήματα πειθαρχίας, εφαρμογές τις οποίες δοκιμάσαμε μαζί με άλλους συναδέλφους (κυρίως με τη Wendy Drewery) ως μορφές επανορθωτικής εμπειρίας. Πολλά είναι τα εξειδικευμένα παραδείγματα περισσότερο προωθημένων πρακτικών εφαρμογών που έχουν προστεθεί στη δεύτερη έκδοση. Γι' αυτό είμαστε βέβαιοι πως η δεύτερη αυτή έκδοση διευρύνει κατά τρόπο ουσιαστικό όσα είχαμε αναλύσει το 1999.

Ευχαριστίες

Το βιβλίο αυτό βασίζεται στη συνεργασία μας με νέους ανθρώπους στα σχολεία, καθώς και σε αφηγήσεις που μοιραστήκαμε με τους φοιτητές μας στο Πανεπιστήμιο του Γουάικατο. Έκτοτε, έχει προστεθεί υλικό της δουλειάς που έγινε από φοιτητές μας στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια Σαν Μπερναρντίνο και του Πανεπιστημίου του Σαν Ντιέγκο. Πολλοί από τους φοιτητές μας σε καθένα από αυτά τα πανεπιστήμια υπήρξαν ιδιαίτερα δημιουργικοί στις συμβουλευτικές υπηρεσίες τους, οι δε αφηγήσεις τους μας δίδαξαν πολλά και έδωσαν ζωντάνια σε αυτό βιβλίο. Θα θέλαμε να μνημονεύσουμε τη Nancy Paulsen για τη δουλειά την οποία μας επέτρεψε να συμπεριλάβουμε στο Κεφάλαιο 5. Θα θέλαμε να μνημονεύσουμε επίσης τους Aileen Cheshire, Dorothea Lewis, Donald McMenamin, Pamela Grayates, Elizabeth Jordan, Coral Stuart, Nigel Pizzini και Ian Frayling, ιδίως για ορισμένα παραδείγματα που χρησιμοποιήσαμε, καθώς και τους νέους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάστηκαν, οι ιστορίες των οποίων παρουσιάζονται σε αυτές σελίδες. Η συμ-

βολή του Jeffrey Kottler υπήρξε καθοριστική στην αρχική σύλληψη αυτής της εργασίας και τον ευχαριστούμε για την ενθάρρυνση και τη συμπαράστασή του. Οι Donald McMenamin, Aileen Cheshire, Rolla Lewis, Jeffrey Kottler και Heather-Ann Monk μάς βοήθησαν επίσης διαβάζοντας και σχολιάζοντας τα πρωτόλεια δοκίμια αυτού του βιβλίου. Τέλος, ευχαριστούμε τους συναδέλφους μας στο Πανεπιστήμιο του Γουάικατο, Wendy Drewery, Kathie Crocket και Wally McKenzie, με τους οποίους συνεργαζόμαστε σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα για την ανάπτυξη μιας αφηγηματικής και κοινωνικής-κονστρουξιονιστικής προσέγγισης στη συμβουλευτική. Το βιβλίο αυτό αποτελεί μέρος αυτού του προγράμματος.

John Winslade και Gerald Monk
Καλιφόρνια 2006

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ο John M. Winslade είναι καθηγητής στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας Σαν Μπερναρτίνο, όπου διευθύνει το Πρόγραμμα Εκπαιδευτικής Συμβουλευτικής. Στο παρελθόν είχε χρηματίσει διευθυντής της συμβουλευτικής εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο του Γουάικατο στη Νέα Ζηλανδία. Το γνωστικό του υπόβαθρο αφορά τη διδασκαλία, τη σχολική συμβουλευτική, καθώς και τη συμβουλευτική οικογένειας και γάμου. Επίσης, έντονο είναι το ενδιαφέρον του για τον διαλογισμό. Είναι ένας από τους επιμελητές και βασικούς συγγραφείς του βιβλίου *Narrative Therapy in Practice: The Archaeology of Hope* (1997). Μαζί με τον Gerald D. Monk έγραψε το βιβλίο *Narrative Mediation: A New Approach to Conflict Resolution* (2000). Με τη Lorraine Hedtke έγραψε ένα βιβλίο σχετικά με την εφαρμογή της αφηγηματικής σκοπιάς στη συμβουλευτική πένθους, *Remembering Lives: Conversations with the Dying and the Bereaved* (2004). Έχει δημοσιεύσει άρθρα και έχει διδάξει σε εργαστήρια αφηγηματικής θεραπείας και διαλογισμού στη Νέα Ζηλανδία και την Αυστραλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή, στον Καναδά και στις ΗΠΑ.

Ο Gerald D. Monk είναι καθηγητής στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο του Σαν Ντιέγκο (SDSU) και επικεφαλής του Τομέα Συμβουλευτικής και Σχολικής Ψυχολογίας. Διετέλεσε διευθυντής του Προγράμματος Σχολικής Συμβουλευτικής στο SDSU για πέντε χρόνια και εργάστηκε σε σχολεία της Νότιας Καλιφόρνιας κατά την περίοδο αυτή. Είναι πιστοποιημένος οικογενειακός θεραπευτής και σύμβουλος γάμου, σύμβουλος και μαζί εκπαιδευτής στο Εθνικό Κέντρο Επίλυσης Συγκρούσεων, στην οικογενειακή νομική ομάδα του Σαν Ντιέγκο, καθώς και συνήγορος υγείας. Το γνωστικό του υπόβαθρο αφορά τη διδασκαλία και την εκπαιδευτική ψυχολογία. Έχει εργαστεί ιδιωτικά ως θεραπευτής, θέτοντας σε εφαρμογή τις αφηγηματικές ιδέες επί πολλά χρόνια. Πρωτοεισήγαγε την αφηγη-

ματική συμβουλευτική ως δεσπόζουσα προσέγγιση στο μεταπτυχιακό σεμινάριο συμβουλευτικής στο Πανεπιστήμιο του Γουάικατο στη Νέα Ζηλανδία, το 1993. Έχει δημοσιεύσει βιβλία και άρθρα σχετικά με τις αφηγηματικές προσεγγίσεις και έχει διδάξει σε εργαστήρια αφηγηματικής θεραπείας και διαλογισμού σε όλο τον κόσμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Τι είναι η αφηγηματική συμβουλευτική;

Ο ΡΟΝ, ένας σύμβουλος σε σχολείο στο Χάμιλτον, τοποθέτησε στην πόρτα του την παρακάτω επιγραφή:

ΠΩΣ ΝΑ ΞΕΦΟΡΤΩΘΕΙΤΕ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΑΣ

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες περιλαμβάνουν:

Άρση επιβεβλημένων αποβολών
Ανάσχεση αρνητικών διαδόσεων
Ωρίμανση
Διασκέδαση πλήξης
Απομάκρυνση μπελάδων
Συμφιλίωση-εκεχειρία με γονείς και δασκάλους
Εξουδετέρωση, τερματισμός και αποσόβηση διαφόρων
προβλημάτων

ΤΟ ΜΟΤΟ ΜΑΣ

Το πρόβλημα είναι το πρόβλημα
Το άτομο δεν είναι το πρόβλημα

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι συνομιλίες που είχαν οι μαθητές με τον Ρον στο γραφείο του πήραν μια περίεργη και ωστόσο ενδιαφέρουσα τροπή. Διατυπώθηκαν μερικές απορίες σχετικά με την επιγραφή. Ένας μαθητής τον ρώτησε τι σημαίνει. Ο Ρον με χαρά εξήγησε ότι προτιμούσε να βλέπει τους ανθρώπους να αγωνίζονται κάτω από το βάρος των προβλημάτων τους παρά να δίνουν την εντύπωση ότι οι

ίδιοι αποτελούν αυτά τα προβλήματα. Εξήγησε επίσης ότι παρατήρησε πως κάποιος, κατηγορώντας τους ανθρώπους για τα προβλήματα τους, τους κάνει να παραλύσουν φορτώνοντάς τους με ενοχή και ντροπή, και μίλησε για τον δρόμο της αλλαγής. Περιέγραψε τη συμβουλευτική ως μια προσπάθεια να βρει κανείς έναν νέο τρόπο να μιλήσει για τα προβλήματα, έτσι ώστε να αρχίσουν σιγά σιγά να καταλαχιάζουν. Η επιγραφή στην πόρτα ήταν αντιπροσωπευτική των απόψεών του σχετικά με τον νέο αυτόν τρόπο ομιλίας. Εστίασε προσεκτικά στο πρόβλημα ως τον πραγματικό εχθρό και το άτομο ως κάτι διαφορετικό από αυτό.

Παρόλο που δεν χρησιμοποίησε αυτά τα λόγια επί λέξει, ο Ron έδειχνε ιδιαίτερη αγάπη για τη χρήση των αφηγηματικών προσεγγίσεων στο σχολείο. Ταίριαζαν μάλιστα πολύ καλά με τα προσωπικά του πιστεύω. Εκείνο που είχε σημασία γι' αυτόν ήταν ο βαθύς σεβασμός για τους ανθρώπους διοχετευμένος μέσα σε ένα είδος ομιλίας που αρθρωνόταν κατά το πρότυπο των αφηγηματικών συμβουλευτικών προσεγγίσεων.

Ζούμε διαμέσου των ιστοριών

Ζούμε τη ζωή μας διαμέσου των ιστοριών που λέμε οι ίδιοι για τον εαυτό μας και των ιστοριών που λένε οι άλλοι για εμάς.

Η αφηγηματική συμβουλευτική και θεραπεία εκ πρώτης όψεως φαίνεται πολύ απλή. Βασίζεται στην ιδέα ότι όλοι μας επινοούμε ιστορίες για να δώσουμε νόημα στον εαυτό μας και στα γεγονότα της ζωής μας. Ωστόσο, δεν είμαστε οι μοναδικοί δημιουργοί των ιστοριών μας. Πολλές από τις κυρίαρχες ιστορίες που ορίζουν τη ζωή μας δημιουργήθηκαν ήδη στις πρώιμες εμπειρίες της παιδικής ηλικίας στο σπίτι, στο σχολείο, σε τόπους λατρείας και στη γειτονιά. Όλοι οι παράπανω θεσμοί διαμορφώθηκαν επίσης από ιστορίες που εντάσσονται στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ζούμε. Κάποιες από αυτές τις κυρίαρχες ιστορίες επηρεάζουν κατά κανόνα το τι σκεφτόμαστε για τον εαυτό μας. Συχνά, οι ιστορίες αυτές μας προκαλούν προβλήματα. Με άλλα λόγια, η αφηγηματική προσέγγιση διερευνά τα προβλήματα που συνδέονται άμεσα με το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον, πράγμα που σημαίνει ότι οι σύμβουλοι που

ενδιαφέρονται να προσφέρουν βοήθεια πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνουν υπόψη τους τις πολιτισμικές παραδοχές των ίδιων και των πελατών τους. Η έμφαση αυτή στις πολιτισμικές παραδοχές διακρίνει την αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση από προσεγγίσεις που αξιώνουν μεν μια επιστημονική θεμελίωση και ωστόσο σπανίως αναγνωρίζουν τον ρόλο που παίζει το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον στη δημιουργία των προβλημάτων και στην αντιμετώπισή τους.

Εάν μέσα σε μια σχολική ιστορία έχουμε τον ρόλο του ηλίθιου, του απείθαρχου ή του παρία, υπάρχει η τάση να ζούμε υπό το πρίσμα μιας προβληματικής ιστορίας της οποίας η φήμη απλώνεται πάνω μας σαν δίχτυ εξαιτίας μιας τέτοιας περιγραφής. Αυτές οι αρνητικές σκιαγραφήσεις χαρακτήρων συχνά κολλούν πάνω μας σαν κόλλα. Πώς μπορεί κανείς να απαλλάξει τον εαυτό του από μια προσωπική περιγραφή όπως πάσχω από προβλήματα συμπεριφοράς, μαθησιακές δυσκολίες ή συναισθηματική διαταραχή; Τι επίδραση έχουν οι περιγραφές αυτές πάνω σε έναν άνθρωπο; Πώς θα μπορούσε να απαλλαγεί κανείς από περιγραφές όπως οι παραπάνω, οι οποίες σχηματίζουν ατομικούς φακέλους που μας συνοδεύουν και αποκτούν τη δική τους ζωή μέσα στον υφιστάμενο κοινωνικό περίγυρο του σχολείου;

Οι αρνητικές σκιαγραφήσεις χαρακτήρων συχνά κολλούν πάνω μας σαν κόλλα.

Εν μέρει, το βιβλίο αυτό εξετάζει το πρόβλημα του παιδιού που αντιμετωπίζει προβλήματα ταυτότητας ή κατέχει εκείνο το είδος της φήμης το οποίο παρέχει λίγες εναλλακτικές για το πώς μπορεί κανείς να ζήσει χωρίς καμιά αίσθηση προσωπικής αξίας και περηφάνιας σε μια σχολική κοινότητα.

Το αφηγηματικό συμβουλευτικό σενάριο

Ως εισαγωγή στην αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση, θα θέλαμε να σας παρουσιάσουμε ένα συμβουλευτικό σενάριο που έλαβε χώρα στο σχολείο του Ron ενόσω γράφαμε αυτό το βιβλίο. Αυτό θα σας δώσει μια ιδέα ως προς το τι επιχειρεί να κάνει η αφηγηματική συμβουλευτική με τους πελάτες της. Το υπό εξέταση σενάριο μεταδίδει το πνεύμα της αφηγηματικής εργασίας, διευκρινίζει και δίνει

παραδείγματα για κάποιες από τις τεχνικές και τις δεξιότητες που χρησιμοποιούνται. Στα κεφάλαια που ακολουθούν θα εξηγήσουμε λεπτομερέστερα πώς αναπτύσσεται η αφηγηματική συμβουλευτική συζήτηση. Επίσης, θα δείξουμε πώς εφαρμόζεται η προσέγγιση αυτή κάνοντας αναφορά σε πλήθος περιστάσεων.

Πρώτα, όμως, επιτρέψτε μας να σας διηγηθούμε μια ιστορία.

Alan

Ο Alan ήταν ένας μαθητής της τρίτης γυμνασίου. Είχε τη φήμη του ταραχοποιού, που τον ακολουθούσε σαν σκιά παντού στο σχολείο. Στη δευτέρα γυμνασίου είχε αποβληθεί ήδη δύο φορές από το σχολείο. Στην αρχή της τρίτης γυμνασίου, η αρνητική του φήμη προπορεύθηκε από τον ίδιο, γρήγορα όμως φρόντισε να την επιτείνει και αυτός με τη σειρά του. Σύμφωνα με τους δασκάλους του της ιστορίας, των μαθηματικών και της φυσικής, ο Alan αρνούνταν να μελετήσει. Θορυβούσε, φιλονικούσε και εγκατέλειπε την αίθουσα χωρίς να πάρει άδεια. Ήδη στην τρίτη εβδομάδα του νέου σχολικού έτους, ο Alan είχε σχεδόν εξαντλήσει κάθε περιθώριο συνεργασίας. Ο τίτλος του ταραχοποιού φαινόταν να κρύβεται κάτω από το μανίκι του.

Στο σπίτι, ο Alan πείραζε πού και πού τις αδελφές του και τσακωνόταν λιγάκι με τη μητέρα του, την Judy, η οποία όμως τον λάτρευε. Η Judy είχε παρακολουθήσει πολλές συνεδρίες γονέων - δασκάλων και με ιδιαίτερη χαρά έλεγε πως ο Alan ήταν ένα πολύ καλό παιδί στο σπίτι – λίγο άτακτο, ίσως, άλλα όχι κακής διαγωγής στην πραγματικότητα. Ήξερε πως ο Alan είχε προσπαθήσει σκληρά σε κάποιες από τις πρώτες τάξεις του σχολείου. Ωστόσο, δεν μπορούσε να προσαρμοστεί με κανέναν τρόπο. Οι δύο μικρότερες αδελφές του είχαν προσαρμοστεί εύκολα στο σχολείο, αλλά για τον Alan το σχολείο έμοιαζε να είναι πάντα κάτι το ξένο.

Για δύο συνεχόμενα χρόνια στο σχολείο, είπε η Judy, ο Alan αντιμετώπισε πρόβλημα στην προσπάθειά του να εξοικειωθεί με τους δασκάλους του. Δεν μπορούσε να προσαρμοστεί με κανέναν τρόπο στις απαιτήσεις τους. Δεν μπορούσε να καταλάβει τι έπρεπε να κάνει προκειμένου να θεωρηθεί επιτυχημένος. Έτσι φαινόταν εντελώς ξένος μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Ο Alan καθόταν με το κεφάλι σκυμμένο στο γραφείο του Ron, έχοντας καταφύγει στη συμβουλευτική ως μια ύστατη προσπάθεια για αλλαγή και εξακολουθώντας να φέρει το ίδιο ηττοπαθές ύφος που

υιοθέτησε από την αρχή της νέας σχολικής χρονιάς. Μια έκφραση δυσσρέσκειας είχε σημαδέψει τη δεξιά γωνία του στόματός του και απειλούσε να επεκταθεί σε όλο του το σαγόνι.

Ο Ron δεν ήταν από αυτούς που χαλαρίζουν άδικα τα λόγια τους. «Δεν επιβάλλω τη συμβουλευτική σε κάποιον που είναι απρόθυμος να συνεργαστεί μαζί μου».

Η περίσταση φαινόταν ιδανική για τον Alan, αν και ο Ron δεν το γνώριζε ακόμα. Και πριν προλάβει ο Alan να σκεφτεί τι να απαντήσει, ο Ron συνέχισε στον ίδιο ψυχρό τόνο, «Οι αποβολές έχουν κάποιο αποτέλεσμα σε εσένα;».

Ο Alan ανασήκωσε τους ώμους και είπε, «Δεν ξέρω». Η απάντησή του είχε μια ηττοπαθή, παραιτημένη, επίπεδη χροιά.

Ο Ron είχε βγάλει τα συμπεράσματά του, αλλά έτρεφε έναν γνήσιο σεβασμό για το δικαίωμα των νέων ανθρώπων να μιλούν οι ίδιοι για το τι συμβαίνει στη ζωή τους. Ήθελε, λοιπόν, να ακούσει τα συμπεράσματα του Alan για τη ζωή του. Συνήθως συμβαίνει το αντίθετο. Οι νέοι άνθρωποι γίνονται κατά κανόνα το αντικείμενο μελέτης των ενηλίκων και συνακόλουθα αποκλείονται από την εξέταση των ίδιων τους των προσδοκιών, την ανασκόπηση των συνεπειών των επιλογών τους ή τη συζήτηση για τον αντίκτυπο που έχουν οι επιλογές αυτές πάνω στους άλλους. Οι ενήλικες αναλαμβάνουν συχνά αυτόν τον ρόλο για λογαριασμό των παιδιών, με αποτέλεσμα να τους δίνουν έτοιμα συμπεράσματα. Μια βλοσυρή έκφραση στο άκουσμα τέτοιων έτοιμων συμπερασμάτων είναι συχνά ένας από τους λίγους τρόπους μέσσω των οποίων μπορεί κάποιο νεαρό άτομο σε μια τέτοια θέση να αρθρώσει λόγο για αυτό που συμβαίνει.

Επειδή οι νέοι έχουν λίγες ευκαιρίες να αναλογιστούν γύρω από τον εαυτό τους και τις περιστάσεις, πολλοί από αυτούς απλώς «δεν ξέρουν» όταν ερωτώνται για σημαντικά πράγματα. Στην πραγματικότητα, άνθρωποι όπως ο Alan ξέρουν πολλά, αλλά η πρόσβαση σε αυτή τη γνώση αποτελεί πρόκληση ακόμα και για έναν επιδέξιο σύμβουλο.

Δεν πήρε πολύ χρόνο στον Ron να καταλάβει ότι ο Alan είχε παραιτηθεί εντελώς από την προσπάθειά του να προσαρμοστεί στο σχολικό πλαίσιο και στις ιδρυματικές απαιτήσεις του. Οι σχολικοί κανόνες συμπεριφοράς δεν είχαν ιδιαίτερη σημασία γι' αυτόν, αλλά παρ' όλα αυτά επιθυμούσε να αντιδράσει και να αποδιώξει τη φήμη του ταραχοποιού.

Ο Ron ενθουσιάστηκε γρήγορα από αυτόν τον οξυδερκή νεαρό άνδρα. Τα μαλλιά του Alan είχαν ξανθύνει από τον ήλιο. Το πρόσωπό του είχε φακίδες και ήταν κάπως ξηραμένο από τον άνεμο, ενώ έμοιαζε και λίγο μεγαλύτερος από την ηλικία του. Γενικά, ο Ron αισθανόταν συμπάθεια για τους περισσότερους από τους μαθητές που έρχονταν στο γραφείο του. Ήθελε να μάθει για τις ελπίδες, τους φόβους, τα όνειρα, τις όποιες απογοητεύσεις είχαν δοκιμάσει έως εκείνη τη στιγμή. Πίστευε ότι όλοι είχαν χαρίσματα και ικανότητες, κάποια από τα οποία έμελλαν να αποκαλυφθούν στο μέλλον. Προκειμένου όμως να ανακαλύψει τα χαρίσματα και τις ικανότητες του Alan, ο Ron έπρεπε πρώτα να κερδίσει την εμπιστοσύνη του. Χωρίς την απαραίτητη εμπιστοσύνη, δεν θα είχε καμιά σημασία το είδος της συμβουλευτικής προσέγγισης που θα εφαρμόζε ο Ron. Αν δεν κατάφερε να δομήσει τη βάση αυτής της εμπιστοσύνης, ο Ron θα είχε νικηθεί και ο ίδιος από τη φήμη του Alan ως «ταραχοποιού».

Όπως συμβαίνει με κάθε θεραπεία, η εγκαθίδρυση μιας ισχυρής σχέσης εμπιστοσύνης με τον πελάτη είναι αποφασιστικής σημασίας. Οτιδήποτε έχεις μάθει αναφορικά με τις δεξιότητες προσεκτικής ακρόασης και παρακολούθησης είναι απαραίτητο για την αφηγηματική συμβουλευτική προσέγγιση.

Οι αφηγηματικοί σύμβουλοι είναι προετοιμασμένοι να μην παγιδεύονται από ολοκληρωτικές περιγραφές αναφορικά με την ταυτότητα ενός ατόμου, ιδίως όταν οι περιγραφές αυτές προσδιορίζουν το άτομο με όρους προβλήματος. Οι ολοκληρωτικές περιγραφές φτάνουν μάλιστα στο σημείο να συνοψίσουν το άτομο σε λίγες λέξεις και ύστερα αμέσως αρχίζουν να ταξινομούν τις απόψεις των άλλων για το πρόσωπό του. Μειώνουν έτσι την πολυπλοκότητά του σε απλοϊκές εξηγήσεις παραβλέποντας κατ' ανάγκη την ουσία πολλών πραγμάτων. Ο Ron αρνήθηκε εξ αρχής να δει τον Alan ως ταραχοποιό. Ήθελε να ακούσει την άποψη του Alan για την προβληματική ιστορία από πρώτο χέρι και να διερευνήσει τις επιπτώσεις της στην προσωπικότητά του και στην άποψή του για τη ζωή εν γένει.

Ταυτόχρονα, βρισκόταν σε διαρκή εγρήγορση για οποιαδήποτε πληροφορία έμοιαζε απρόσφορη για έναν ταραχοποιό. Άλλοι θεραπευτές βραχείας προσέγγισης αποκαλούν κάτι τέτοιο «αναζήτηση

εξαιρέσεων». Ο Ron έμοιαζε με ντετέκτιβ στην αναζήτησή του για νέα στοιχεία. Ωστόσο, δεν αναζητούσε στοιχεία για να ενοχοποιήσει τον Alan, ούτε απέβλεπε στο να κατανοήσει καλύτερα τη φύση του προβλήματος ή στο να αποδείξει τη φήμη του Alan ως ταραχοποιού. Αντιθέτως, αναζητούσε στοιχεία ικανότητας, ευφυΐας και γνώσης που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως αντίλογος στην ιστορία του ταραχοποιού.

Οι αφηγηματικοί σύμβουλοι είναι προετοιμασμένοι να μην παγιδεύονται από ολοκληρωτικές περιγραφές αναφορικά με την ταυτότητα ενός ατόμου, ιδίως όταν οι περιγραφές αυτές προσδιορίζουν το άτομο με όρους προβλήματος.

Ο αφηγηματικός σύμβουλος βρίσκεται σε υψηλή εγρήγορση για οποιαδήποτε πληροφορία σχετίζεται με τις ικανότητες και τις κλίσεις του πελάτη του (ιδίως για το υπό εξέταση πρόβλημα), οι οποίες μπορούν να αποταμιευθούν και να χρησιμοποιηθούν αργότερα, κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας. Οι πληροφορίες αυτές θα αποτελέσουν το ακατέργαστο υλικό για την κατασκευή της επιθυμητής αλλαγής στην αφήγηση για λογαριασμό του πελάτη.

Την προηγούμενη μέρα, η μητέρα του Alan κλήθηκε στο σχολείο, όπου της είπαν να πάρει τον Alan στο σπίτι για την υπόλοιπη μέρα. Ο λόγος ήταν ότι ο Alan είχε βρίσει τον δάσκαλο και είχε φανεί απρόθυμος για οποιαδήποτε συνεργασία. Σήμερα ήταν πολύ απογοητευμένος. Σκεφτόταν να εγκαταλείψει οριστικά το σχολείο, το οποίο σκόπευε να τον αποβάλει επ' αόριστον.

Ο Ron ζήτησε από τον Alan την άδεια να του υποβάλει περίπου πέντε ερωτήσεις. Και πρόσθεσε, «Αν παρασυρθώ και σου κάνω περισσότερες ερωτήσεις, πρέπει να μου το πεις».

Συμφώνησαν σε ένα νεύμα το οποίο ο Alan θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει σε περίπτωση που ο Ron θα παρασυρόταν να κάνει πολλές ερωτήσεις. Το επίμονο αλλά και γεμάτο σεβασμό ενδιαφέρον του Ron για τη σχολική ζωή του Alan παρακίνησαν τον Alan να αρχίσει να μιλά. Το «Δεν ξέρω» του Alan έδωσε τη θέση του σε μια πιο ζωντανή εκφραστικότητα.

Η στάση του αφηγηματικού συμβούλου είναι ένα γεμάτο σεβασμό ενδιαφέρον. Ο σύμβουλος εξασκείται στο να μην υποθέτει τόσα πολλά για τον εσωτερικό κόσμο του πελάτη του. Η προσέγγιση αυτή χρησιμοποιείται για να διερευνήσει τόσο τις επιπτώσεις του προβλήματος στον πελάτη όσο και τους τρόπους με τους οποίους επιχειρεί ο πελάτης να μειώσει τις επιπτώσεις αυτές.

Ο διάλογος μεταξύ του Ron και του Alan συνεχίστηκε:

Ron (R): Πότε πρωτοεμφανίστηκαν οι Μπελάδες στο σχολείο;

Alan (A): Μου είναι ανυπόφορο όταν οι δάσκαλοι νομίζουν ότι τα ξέρουν όλα και προσπαθούν να επιβάλουν τις ιδέες τους!

Παρόλο που ο Alan ήταν ταραγμένος, έδειχνε πολύ σκεπτικός καθώς απαντούσε στις ερωτήσεις του Ron. Εξήγησε ότι τα προβλήματα είχαν παρουσιαστεί ήδη από την τρίτη τάξη.

Ο Ron εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο οι Μπελάδες έκαναν την εμφάνισή τους. Του φάνηκε πως θα πρέπει να συνέβη κάτι που να κλόνισε το αίσθημα του Alan περί δικαίου και να έβαλε σε κίνηση το όλο πρόβλημα. Μόλις το πρόβλημα έφτασε σε ένα ορισμένο επίπεδο, οι Μπελάδες έκαναν την εμφάνισή τους. Ο Alan μίλησε για τότε που βρέθηκε μαζί με μερικούς φίλους και συνελήφθη για μικροκλοπή. Δεν θεωρούσε τον εαυτό του κλέφτη, αλλά δεν στάθηκε ικανός να αντισταθεί στην πρόκληση των φίλων του να κλέψουν μερικά αγχίστρια για να ψαρέψουν στο κοντινό ρυάκι. Ήταν τότε που τράβηξε πάνω του για πρώτη φορά την προσοχή της αστυνομίας, η οποία στη συνέχεια ενημέρωσε το σχολείο. Έκτοτε, ο Alan προσαρμόζεται στο σχολείο όσο ακριβώς απαιτείται για να πάρει τη θέση του και να ενταχθεί στο πλαίσιο του σχολείου.

Ανάμεσα στον Alan και τον Ron αναπτύχθηκε γρήγορα μια καλή σχέση. Οι ασυνήθιστες ερωτήσεις του Ron κίνησαν την περιέργεια του Alan. Ο Ron μιλούσε σαν τα προβλήματα του Alan να είχαν τη δική τους ξεχωριστή ζωή ή προσωπικότητα, αλλά παρ' όλα αυτά να εξακολουθούσαν να είναι συνδεδεμένα μαζί του.

Ο Ron επισήμανε τους Μπελάδες ως το πρόβλημα του Alan και εξέτασε συζητώντας μαζί του τις επιπτώσεις που είχαν στον ίδιο.

R: Πώς σε επηρέασε το γεγονός ότι συνελήφθης για κλοπή;

Οι αφηγηματικοί σύμβουλοι επιδίδονται σε μια *συζήτηση εξωτερικοποίησης*,¹ διακρίνοντας το πρόβλημα από το άτομο και δίνοντάς του ένα όνομα. Το αποτέλεσμα αυτής της λεπτής γλωσσικής αλλαγής είναι ότι οι πελάτες αρχίζουν να βιώνουν το πρόβλημα σαν να προέρχονταν από μια *εξωτερική προς αυτούς* πηγή. Τέτοιες συζητήσεις εξωτερίκευσης ανοίγουν τον δρόμο για μια προοπτική στην οποία η ενοχή και η ντροπή γίνονται ολοένα και λιγότερο σημαντικές.

A: Δεν ξέρω. Δεν μου άρεσε αυτό.

R: Πώς επηρέασε το γεγονός αυτό τη σχέση σου με τη μητέρα σου και τις αδελφές σου;

A: Συνήθως τα πηγαίνω καλά με τη μητέρα μου, αλλά όταν με έπιασαν ήταν πραγματικά εξοργισμένη, και με τιμώρησε απαγορεύοντάς μου να πηγαίνω οπουδήποτε μετά το σχολείο για έναν μήνα.

Καθώς ο Alan συνέχιζε να απαντά σε ερωτήσεις σχετικά με την επίδραση των Μπελάδων στη ζωή του, απέκτησε μια καλύτερη αντίληψη για τις μεταπτώσεις τους. Αυτό τον ώθησε να ξεδιαλύνει με κάποια επιτυχία την προβληματική ιστορία των Μπελάδων. Καθώς άκουγε τον εαυτό του να μιλά, έφτανε στο σημείο να κατανοεί τον βαθμό στον οποίο οι Μπελάδες επηρέαζαν την ιστορία του.

Μέχρι αυτή τη στιγμή, ο Ron είχε κάνει χρήση των πέντε ερωτήσεων του και ζήτησε άδεια να κάνει μερικές ερωτήσεις ακόμα.

R: Πιστεύεις ότι οι Μπελάδες γίνονται μεγαλύτεροι ή μήπως μειώνονται;

A: [Βουλιάζοντας στην καρέκλα.] Φαίνεται πως είναι μεγαλύτεροι τον τελευταίο καιρό.

R: Θα έλεγες ότι οι Μπελάδες προσπαθούν να πάρουν τον απόλυτο έλεγχο της ζωής σου ή μήπως υπάρχουν ακόμα περιοχές των οποίων τον έλεγχο δεν έχουν πάρει μέχρι τώρα;

1. Πρόκειται για μετάφραση του όρου *externalizing*, όπως εφαρμόζεται στην αφηγηματική θεραπεία και συμβουλευτική. Η χρήση του όρου στόχο έχει να καταστήσει σαφή την έννοια του «ποιώ κάτι εξωτερικό», έναντι της *εξωτερίκευσης*, που χρησιμοποιείται ευρέως στον χώρο της ψυχολογίας και της συμβουλευτικής. [Σ.τ.Ε.]

Έχοντας δώσει ένα όνομα στο πρόβλημα, ο σύμβουλος μπορεί να κάνει μια σειρά από *διερευνητικές ερωτήσεις* που χαρτογραφούν την επιρροή του προβλήματος, προκειμένου να εξετάσει τη σχετική δύναμη του προβλήματος και του ατόμου. Αρχικά, οι ερωτήσεις αυτές ανιχνεύουν την επίδραση του εξωτερικευμένου προβλήματος πάνω στο άτομο. Στην πορεία, οι πελάτες αποκτούν μια πολύ πιο πλούσια εμπειρία σχετικά με το τι έχει κοστίσει το πρόβλημα σε αυτούς και στους ανθρώπους του περιβάλλοντός τους. Ο σύμβουλος προχωρά παρακάτω υποβάλλοντας ερωτήσεις σχετικά με την επίδραση του ατόμου πάνω στο πρόβλημα.

Ο Ron υπέβαλε τις ερωτήσεις χαλαρά. Δεν ήθελε να δώσει την εντύπωση ότι αναλαμβάνει ο ίδιος να δώσει τις μάχες για λογαριασμό του Alan. Ούτε ήθελε να εξωθήσει τον Alan να πάρει θέση ενάντια στην προβληματική ιστορία, παρόλο που οι ερωτήσεις του Ron ήταν ολοφάνερο πως βοηθούσαν τον Alan να κινηθεί προς αυτή την κατεύθυνση.

Για τον Alan φαινόταν να ισχύει ότι η νέα σχολική χρονιά ήταν μια απόλυτη καταστροφή. Ωστόσο, κάποιες ερωτήσεις καθιστούσαν σαφές ότι υπήρχαν περιοχές στη σχολική ζωή του Alan που δεν υπόκειντο στις επιταγές των Μπελάδων. Ο δάσκαλος της φυσικής αγωγής ήταν στα μάτια του ένας «κουλ τύπος». Ο Alan ήταν ένας από τους κορυφαίους σέρφερ στην ομάδα του σέρφινγκ και το σερφάρισμα ήταν γι' αυτόν κάτι που του επέτρεπε να διατηρεί τον έλεγχο και να έχει υψηλή αυτοπεποίθηση. Ο Alan αγαπούσε το σέρφινγκ. Ήταν το πάθος του και, κατά τα λεγόμενά του, αυτό για το οποίο ζούσε.

Η ζωή δεν ήταν τόσο ανυπόφορη ούτε στα μαθήματα των αγγλικών. Η δασκάλα των αγγλικών ήταν νέα και ενθουσιώδης, μπορούσε δε να κάνει ακόμα και τις μικρές πλευρές της μάθησης να μοιάζουν αλληλένδετες η μία με την άλλη. Στην πραγματικότητα, στα αγγ-

Καθώς έρχονται στην επιφάνεια περιοχές όπου υπάρχουν αποθέματα δυνάμεων, οι σύμβουλοι έχουν την ευκαιρία να δώσουν μια άλλη τροπή στη συζήτηση. Η αφηγηματική ματιά πρέπει να στραφεί σε περιοχές όπου το πρόβλημα (όπως οι Μπελάδες, στην περίπτωση του Alan) δεν έχει επικρατήσει. Για τους περισσότερους μαθητές υπάρχουν τομείς της ζωής όπου το σχολικό πρόβλημα ίσα που εμφανίζεται ή απουσιάζει εντελώς.
